

Boekbespreking: Wol- en harsbijen

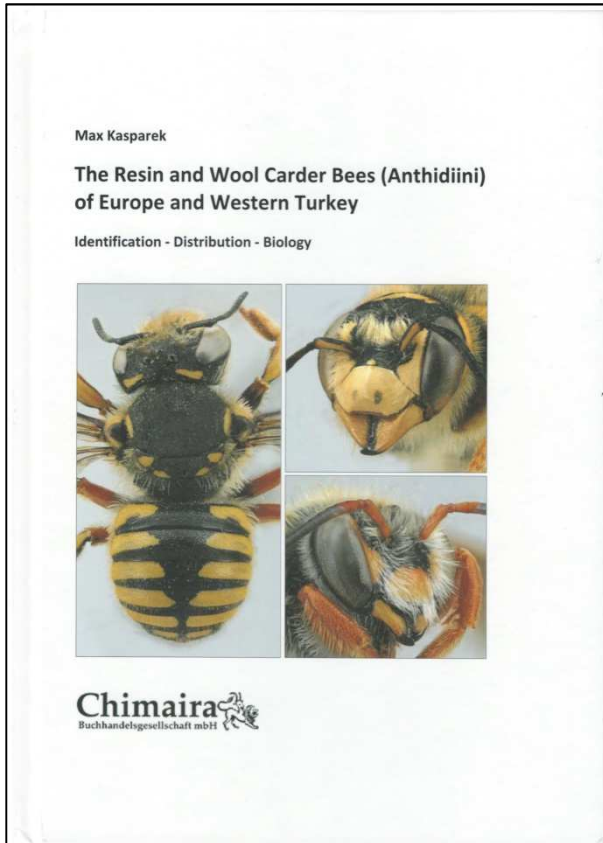
Jan Smit

Kasperek, M., 2022.. Guide to the Resin and Wool Carder Bees (Anthidiini) of Europe and Western Turkey. – Chimaira Buchhandelsgesellschaft, 290 p. Prijs in Nederland ± € 78,-.

Inleiding

Een determinatietabel voor de in Europa voorkomende bijen die tot de Anthidiini behoren, met uitzondering van het genus *Stelis*. Over dat genus heeft Kasperek al eerder een tabel gepubliceerd (Kasperek 2015). Voor diegenen die bijen in Europa verzamelen was er voor het determineren van de Europese soorten bijen uit het (oude) genus *Anthidium* alleen een tabel beschikbaar van Warncke (1980). Dat was een tabel zonder afbeeldingen, wat het determineren niet

gemakkelijker maakte. Die tabel omvatte echter ook niet alle tegenwoordig bekende soorten van dat genus. Daarnaast zijn sinds die tijd diverse subgenera tot genus verheven. In deze nieuwe tabel van Kasperek komen al deze soorten en genera wel aan bod. In de aanloop naar dit boek heeft Kasperek al diverse artikelen en tabellen over deze groep gepubliceerd (Kasperek 2017, 2018, 2019, 2020).

Het boek

Ik behandel het boek in de volgorde van de hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk (General) worden enkele algemene zaken behandeld, zoals oude tabellen, de soorten die in dit boek behandeld worden, taxonomie, etcetera. Wat betreft de taxonomie, er zijn nog wat soorten uit in Europa, die nodig toe zijn aan een taxonomische revisie, vooral uit Zuid-Europa. Verder geeft Kasperek aan dat alleen in het 'noorden', waaronder ons land, herkenning in het veld van soorten mogelijk is, maar verder naar het zuiden niet. Er is een lijst met gebruikte termen en morfologische kenmerken, deze laatste worden verduidelijkt met illustraties. Helaas zijn niet alle in de lijst en in de tabellen gebruikte morfologische kenmerken afgebeeld. Als je dan iets tegen komt wat je niet eerder in een tabel gezien hebt, zit je wel even te kijken, zeker als je zoals ik vooral visueel ingesteld bent. Als dit dan ook niet in de determinatietabel zelf afgebeeld wordt is dat lastig. Dit hoofdstuk

wordt afgesloten met een checklist van de soorten uit Europa en westelijk Turkije.

Het tweede hoofdstuk (Identification key) bestaat uit twee determinatietabellen; één voor de vrouwtjes en één voor de mannetjes. De tabellen zijn rijk geïllustreerd met tekeningen op de plek waar je ze nodig hebt. Er hoeft dus niet gebladerd te worden. (Echter niet alles is afgebeeld, zie eerdere opmerking hierover.) Bij een aantal mannen dient het genitaal uitgeprepareerd te worden om ze te kunnen determineren.

Jack van de Berg ontdekte dat er in een aantal situaties geen tabel tot op de soort is, omdat deze niet op uiterlijke kenmerken van elkaar kunnen worden onderscheiden. Bij de vrouwtjes: *Anthidiellum strigatum*/ *Anthidiellum crassepunctatum*; de *Trachusa pubescens* groep; *Trachusa maghrebensis*; *Rhodanthidium pyrenaicum*; *Afranthidium schultzei*/ *Afranthidium naefi*. Bij de mannetjes: *Rhodanthidium pyrenaicum*.

In het derde hoofdstuk, of eigenlijk hoofdstukken, want elk genus heeft een eigen hoofdstuk, worden de soorten uit de volgende genera besproken: *Afranthidium*, *Anthidiellum*, *Anthidium*, *Eoanthidium*, *Ictreanthidium*, *Pseudoanthidium*, *Rhodanthidium* en *Trachusa*. Ik bespreek deze hoofdstukken echter in één keer, omdat ze op dezelfde manier zijn uitgewerkt. Een genus begint met een korte inleiding, dan een lijst van de soorten ingedeeld naar de subgenera. Daarna worden de soorten van het genus in alfabetische volgorde besproken. Eerst kort algemene informatie over de soort, daarna bespreking van het uiterlijk van de vrouw en van de man. Daarna volgt de biologie, met daarin de vliegtijd en bloembezoek. Verder eventuele opmerkingen over de taxonomie. Verspreiding, met een kaartje, waarin de landen waar een soort voorkomt, zijn ingekleurd. Bescherming, hier wordt de status uit de Europese rode lijst bijen (Nieto et al. 2015) gegeven. Deze soortbesprekingen zijn voorzien van kleurenfoto's: vrouw en man van boven gezien, van beide een vooraanzicht van de kop en een foto van het laatste deel van het abdomen. Waar nodig zijn er aanvullende detailfoto's.

Het boek wordt afgesloten met een hoofdstuk met literatuurverwijzingen en een index.

Conclusie

Een handzaam determinatieboek, al is het niet geschikt voor gebruik in het veld. Er wordt van uit gegaan dat er bij de determinatietabellen een binoculair gebruikt wordt. Ik heb er nog te weinig mee gewerkt om een eindoordeel te kunnen geven, maar de tabellen zien er goed uit.

De afbeeldingen bij de soortbesprekingen maken het ook al tot een prettig boek om in te bladeren. Een minpuntje: bij de biologie worden niet de eventuele broedparasieten genoemd. In zijn tabel over *Stelis* worden wel enkele *Anthidium*-soorten genoemd als gastheer van sommige soorten van dat genus (Kasperek 2015).

Dank

Dank aan Jack van de Berg voor zijn opmerkingen over deze tabel.

Literatuur

- Kasperek, M., 2015. The cuckoo bees of the genus *Stelis* Panzer, 1806 in Europe, North Africa and the Middle East. - Entomofauna Supplement 18, 144 p.
- Kasperek, M., 2017. Resin bees of the anthidiine genus *Trachusa*. - Entomofauna Supplement 21: 1-152.
- Kasperek, M., 2018. Taxonomic revision proves *Trachusa pubescens* (Morawitz, 1872) sensu lato to be a complex of allopatric and sympatric species in South-eastern Europe and Western Asia (Hymenoptera, Apoidea, Anthidiini). - ZooKeys 764: 111-144.
- Kasperek, M., 2019. Bees in the genus *Rodanthidium*. A review and identification guide. - Entomofauna Supplement 24: 1-131.
- Kasperek, M., 2020. Revision of the Palearctic *Trachusa interrupta* species complex (Apoidea: Anthidiini) with description of four new species.- Zootaxa 4728 (1): 001-048.
- Nieto, A., S. P.M. Roberts, J. Kemp, P. Rasmont, M. Kuhlmann, M.G. Criado, J.C. Biesmeijer, P. Bogusch, H.H. Dathe, P. De la Rúa, T. De Meulemeester, M. Dehon, A. Dewulf, F.J. Ortiz-Sánchez, P. Lhomme, A. Pauly, S.G. Potts, C. Praz, M. Quaranta, V.G. Radchenko, E. Scheuchl, J. Smit, J. Straka, M. Terzo, B. Tomozei, J. Window & D. Michez, 2015. European Red List of bees. - Luxembourg: Publication Office of the European Union, 98 p.
- Warncke, K., 1980. Die Bienengattung *Anthidium* Fabricius, 1804 in der Westpaläarktis und im Turkestanischen Becken. - Entomofauna 1(10): 119-209.
-